according to Pánini, e. g. तरङ्गापत्रस्तः 'afraid of a wave'; but भोजनादपत्रस्तः (not भोजनापत्रस्तः) 'afraid of food'. E. त्रस् with अप, krit aff. क्त.

अपत्राप्य Tatpur. 1. m.f.n. (-प्यः-प्या-प्यम्) To be ashamed of.

2. n. (-प्यम्) (In Buddhistic doctrine.) One of the 108 धर्मालोकमुख q. v., probably: bashfulness; it leads to dispassion for the exterior world. E. त्रप् with अप, kritya aff. ख्यत्.

अपत्रिगर्तम् Avyayíbh. Except in Trigarta. E. अप and त्रिगर्त.

अपथ I. Tatpur. n. (-थम्) [1]Absence of a road. [2]A bad or wrong road, literally and metaphorically; e. g. यः काकिनीमप्यपथप्रपन्नां समुद्धरेन्निष्कसहस्रतुल्याम् । कदापि कोटिष्वपि मुक्तहस्तस्तं राजसिंहं न जहाति लक्ष्मीः ॥; or मा भूवन्नपथहरास्तवेन्द्रियाश्वाः. — [3]The vulva (comp. अवाच्यदेश). Comp. अपथिन्. E. अ neg. or deter. and पथिन्, samás. aff. अ.

II. Bahuvr. 1. m. f. n. (-थः-था-थम्) [1]Roadless. [2]Having bad roads.

2. f. (-था) The name of several plants: [a] = पद्मक, [b] Dry ginger, [c] Terminalia chebula, [d] Saccharum spontaneum, [e] प्रियङ्गु (*Sureśwara:* अपथा पद्मके शुण्ठ्यां पथ्यानिचुप्रियंगुषु). E. अ priv. or deter. and पथिन्, samás. aff. अ.

अपथहर Tatpur. m. f. n. (-रः-रा-रम्) Carrying off or leading to bad roads (lit. or metaph.); comp. the instance s. v. अपथ. E. अपथ and हर.

अपथिन् Tatpur. m. (-न्था) [1]Absence of a road. [2]A bad or wrong road; comp. अपथ; e. g. शीघ्रायमाणैः ककुभो ऽनुवानैर्जनैरपन्थानमुपेत्य सृप्तैः । शोकादभूषैरपि भूस्वकासांचकार नागेन्द्ररथाश्वमिश्रैः ॥. E. अ neg. or deter. and पथिन्.

अपथ्य Tatpur. m.f.n. (-थ्यः-थ्या-थ्यम्) [1]Unwholesome, contraindicated, unfit as food or drink in particular complaints; e. g. आपातरमणीयानां संयोगानां प्रियैः सह । अपथ्यानामिवान्नानां परिणामो हि दारुणः ।. [2]Unsuitable, inconsistent, obnoxious; e. g. सर्वस्य जायते मानः स्वहिताच्च प्रमाद्यति । वृद्धौ भजति चापथ्यं नरो येन विनश्यति. [3]Bad, evil, unlucky; e. g. अपथ्यमायतौ लोभादामनन्त्यनुजीविनः । प्रियं शृणोति यस्तेभ्यस्तमृच्छन्ति न संपदः ॥. E. अ neg. and पथ्य.

अपथ्यभुज् Tatpur. m. f. n. (-क्-क्-क्) Eating unwholesome things. E. अपथ्य and भुज्.

अपथ्यनिमित्त Bahuvr. m. f. n. (-त्तः-त्ता-त्तम्) Produced by unwholesome diet (as a disease, opposed to सहज or a disease which is hereditary). E. अपथ्य and निमित्त.

अपद् Tatpur. m. f. n. (-त्-त्-त्) (ved.) Going on a road which does not exist or which is unknown. [In the passage in which this word occurs, *Śatap.* XIV. 8. 15. 10., it is an epithet of गायत्री, which for mystical reasons has been called previously एकपदी 'one-footed', द्विपदी 'two-footed', त्रिपदी 'three-footed' and चतुष्पदी 'four-footed'; *Dwivedaganga* on the *Śatapathabr.* explains अपद् 'because a पद् i. e. by what she may be known does not exist' — पद्यसे ज्ञायसे येन तत्पदं न विद्यते यस्याः सा त्वमपदसि —; but according to this gloss अपद् would be a Bahuvr., while its accent — the udátta on the first syllable — assigns it to the class of Tatpur. compounds. The interpretation of *Śankara* on the same passage in the *Brihadár.* seems therefore preferable: अविद्यमानं पदं येन पद्यसे सा त्वमपदसि 'thou art अपद् because thou goest on a road which does not exist or which is unknown'. — In no case can the word mean 'footless', for its form would then be अपदी and its accent the udátta on the penultima. — Bahuvr. forms like अपदे, अपदी &c. belong to the base अपाद् q. v., not to a base अपद्.] E. अ neg. and पद् (with an ellipsis of पद्).

अपद I. Tatpur. n. (-दम्) [1]No-place. [2]A place which cannot be stepped or dwelt upon, a bad place. [3](In Grammar.) A word which is not a पद (q. v.) or an inflected word; e. g. सगतिग्रहणमपदत्वात्. E. अ neg. or deter. and पद.

II. Bahuvr. 1. m. f. n. (-दः-दा-दम्) [1]Footless. [2]Without a place, without a shelter; e. g. पदापदा परिभ्रमन्नयेन यापदापदा (comm. अपदा अत्राणा अस्थाना वा दमयन्ती &c.). [3]Unsteady, fickle; e. g. अपदमा (comm. अस्थिरलक्ष्मीका).

2. m. (-दः) A reptile.

3. n. (-दम्) (ved.) The æther (according to *Sáyańa* and *Mahídhara;* the accent of the word in the latter sense is irregular, viz. the udátta on the second syllable). E. अ priv. and पद.

अपदक्षिणम् Bahuvr. and Avyayíbh. On the left side ('अपगता दक्षिणा यत्र तत्'). Comp. अपसव्य. E. अप and दक्षिणा.

अपदम Bahuvr. m.f.n. (-मः-मा-मम्) I. Of unsteady fortune, of transitory luck. E. अपद and मा.

II. Without self-control. E. अप and दम.

अपदरुहा Tatpur. f. (-हा) The name of a parasitical plant (Epidendron Tesselloides Roxb.). E. अ neg. and पद-रुह.

अपदरोहिणी Tatpur. f. (-णी) The same as the preceding. E. अ neg. and पद-रोहिन्.

अपदवापद् Bahuvr. m.f.n. (-त्-त्-त्) Free from the calamity of fire (as a forest). E. अप and दव-आपद्.

अपदश Bahuvr. m. f. n. (-शः-शा-शम्) Far from ten. Comp. उपदश. E. अप and दशन्, samás. aff. डच्.

अपदान Tatpur. n. (-नम्) [1]Pure or faultless behaviour (= शुद्धं चरितम् *Subhúti*). [2]Accomplished, excellent work (= वृत्तं प्रशस्तं कर्म *Ráyamukuta;* = निर्व्यूढं कर्म *Bharatamalla;* = निष्पन्नं कर्म or सोत्कर्षं कर्म *Ramánátha* &c.). A various reading of अवदान. E. दै with अप, krit aff. ल्युट्.

अपदान्तर Tatpur. m. f. n. (-रः-रा-रम्) Contiguous, near, close together; e. g. अपदान्तरं च परितः चितिचितामपतन्द्रुतभमितहेमनेमयः. Comp. अपटान्तर. E. अ neg. and पद-अन्तर, lit. 'having not (even) the interval of a foot' (comm. नास्ति पदस्यान्तरमवकाशो यस्मिन्).

अपदार्थ Tatpur. m. (-र्थः) Nonentity. E. अ neg. and पदार्थ.

अपदिशम् Avyayíbh. Between two regions of the compass (as south-east &c.). [The *Siddhántakaum.* appears to assume also a neuter अपदिश (-शम्) 'intermediate space of the compass', since it explains अपदिशम् as representing the value of the instrum. or locative of अपदिश viz. 'अपदिशम् । अपदिशेन । अपदिशम् । अपदिशे'; but the comm. on the *Amarak.* I. 1. 2. 7. take the words 'क्लीबाव्ययम्' mentioned there, expressly as meaning 'Avyayíbh.' and as imparting moreover to अप in अपदिशम् the meaning 'in the middle of'. *Swámin* explains अपदिशम् as representing the value of a case of दिश् (comp. Pán. II. 1. 6), but *Bhanújid.* refutes him in contending that the word could not imply then the notion of 'in the middle of': 'दिशोरिदमपदिशं विभक्त्यर्थे ऽव्ययीभाव इति स्वामी । तन्न । संबन्धमात्रस्य विभक्त्यर्थत्वे ऽपि मध्यस्य तदर्थत्वाभावात्'. — It seems unnecessary, however,